

נאור של נייר

להיות דוקטור נוסח יזהר סמילונסקי * מהם

..ונספרים? * לוליטות מספרות על ההריון * ..דיוקן עצמי בראי

קמור" * ארכיאולוג השנוא של עמיתיו הארכיאולוגים

מחקר

חירבת יזהר

לפני קרוב לעשר שנים, הוצע לסופר ירושלמי צעיר לשמש כמורה לספרות ב"בית הספר הניסויי שנפתח בירושלים. ב"השתלמות מורים, שקדמה לפתיחת שנת הלימודים במוסד זה, נתבשרו המורים באחד המורים שלמחרת תיערך להם הדגמת לימוד ספרות בהנחייתו של הסופר (מילנסקי) יזהר. בנוסף לכך נתבקשו המורים להביא עימם את סיפורו של "עגנון, האש והעצים".

בלילה שקדם לכך תהה אותו סופר צעיר בדבר הסיפור שיבחר יזהר. רק הסיפור האחרון בקובץ, עד עולם, שהוא פארודיה ציניקנית על יצר הארכיאולוגיה של ילידיהארץ, נראה לו מתאים.

אותו סופר צעיר הגיע מוכן היטב לשיעור ההדגמה, אך לפליאתו הורה יזהר על המורים המשתלמים לפתוח את סיפורו של עגנון בסיפור האתרוג, סיפור אישי, שבו מספר עגנון על אתרוג שתינוק יחשק בפטמו ופגמו. יזהר ניסה להמחיש בעזרת סיפור זה את שיטתו בחינוך, העשויה לפתוח לפני ילדי הארץ עולם שבו הם אינם חיים. במשך קרוב לשעתיים התייסרו מורי בית הספר הניסויי בקריאת הסיפור, שאינו נמנה עם מיטב יצירת עגנון, כדי ללמוד את שיטת יזהר ללימוד הספרות.

אותו סופר צעיר הביע את תמיהתו על הבחירה הספרותית של יזהר, וציין שמוטב היה אילו בחר יזהר בסיפור עד עולם. התוצאה: אותו סופר צעיר הוצא מרשימת המורים בבית הספר הניסויי, ותלמידו אותו בית-ספר לא זכו לגלות את, "אהבת יצירות עגנון" כפי שניסו להנחיל להם אותה באמצעות "שיטת יזהר" ללימוד הספרות.

בימים אלה פירסם יזהר את תורתו בשני כרכים המשתרעים על-פני 735 עמודים, ביניהם 110 עמודי הערות, בסדר צפוף,

תחת הכותרת המאוד מרשימה לקרוא סיפורי.

ס' יזהר, אשר מזה שנות דור לא פירסם יצירה ספרותית כלשהי ויצירותיו שנויות כיום במחלוקת לגבי ערכן ומיסרן הספרותי והמוסרי, הקדיש את מירב שנות בגרותו ללימוד מיקצוע החינוך והוראת הספרות. לקרוא סיפור הוא העיבוד הסיפי רי של עבודת הדוקטורט שלו, שבה הטיב את תיסכוליו כלפי עולם האקדמיה, שאליו הוא מנסה להתגבגב בלתי האחרות — באמצעות האסטיקה וביקורת הספרות.

מאות עמודי סיפורו של יזהר נועדו להמחיש בשורה פשוטה מאוד, והוא המסר של האנטי-אינטלקטואליזם של ביקורת, פיענוח והבנת הספרות. כבר בפתיחה, שאותה הוא מכתיב קיצורו של דבר, מסביר יזהר את הצורך, "לעזרר איפוא את הסיפורים והשירים מן ההגמוניה העריצה והמחצת של החברה... שיחיל סיפור או שיר ברוח 'שידור' ומחיות 'משלם המי' סופר' שהוטלו עליו..." ועוד הבלים שאינם מוסיפים דבר לכבודו ההולך ומדרדר של יזהר.

בנוסף דיבור דמאוגי, רצוף פרימיטיבי ביום תרבותיים של דור תש"ח, הנמסרים מפיו של בריסמכה, הנוטה להאמין כי קהל קוראי הספרים ואוהבי הספרות של שנת 1982 זהה באיולתו לזה של דור קוראי יזהר, מעלה מחבר ימי ציקלג את מסתו על הקריאה, המסוה האקדמי של ס' יזהר מסורבל לא פחות ממסוהו הספרותי בימי ציקלג. בעוד שבימי ציקלג גאלצים גיבוריו לפלוט ללא-הרף את ה"ערכושים" בכל השיות הפועל האפשריות, הרי שבי לקרוא סיפור נלהג ומקשקש יזהר להג, שדוגמתו לא נשמעה מזה שנים רבות.

יזהר רקח בסיפורו קוקטייל אוילי, שבו הוא מנסה למוג סוציולוגים עם מנתחיי-לסוף, מבקרי ספרות, אנתרופולוגים, ציטו-טים ואפילו סופרים — כדי להוכיח דבר אחד, והוא: שהספרות אינה ראויה להבנה. לקרוא סיפור הוא הרפתקה משעממת

ס' (מילנסקי) יזהר — לקרוא סיפור; ספריית אופקים — עם עובד; 735 עמודים (2 כרכים, כריכה קלה).

למחבר, ולמשכתבו (וגם למבקרו), שבה הוא מציע לקרוא הישראלי (באופן תתי הכרתי): תקראו את ימי ציקלג כסיפור של יחידת חיילים הניצבת מול האויב, ומייצגת את דור מלחמת-השיחרור — ותבינו את הסיפור כמות שהוא. אלא שהאמת של ימי ציקלג היא שונה

מחנך-לספרות יזהר
ההר ילד עכבר ציטוטים

ומשונה. שהרי יזהר פרס בספר זה את פולחן הצבר הלוחם, את שינאת הנשים שלו, את שינאת הערבים, את היותו ככלי-מישחק בידי דוריהמיסדים ושאר אמיתות שאינן מוסיפות כבוד ליוהר הסופר, ולכל שהוא מייצג (ואף ייצג במשך קרוב לשנות דור, שהן שימש כח"כ המייצג את הדור-הצעיר בימי שילטון "הנפילים" להם היה יזהר (מכור).

לקרוא סיפור נקרא כמו ספר של אימיות וציטוטים, מפני חכמים, גדולים, ידועים וידועים פחות, כשדבריהם הקישרו של ס' יזהר מהווים את החלק הרדוד והבלתי משכנע בספר כבד מישקל (בנייד) זה. בשורות בנוסח של "אין צורך לומר, ה"המנינים שניהגים ללחם הפת הפקית בפסוקים בפיפיוס המוגבלים לצרכים בסיפיוס, מטיפוס 'לחם ושעשועים'..." "אם מה וכה, תורות האפתמיקה וכלליה אינם מצליחים לא לחיות ולא למות...", ושאר הבלותות, אין בכוחם להבהיר לקרוא (בעל-כורחו) מה צורך היה לספר זה — בעל אידיאולוגיה תרבותית רעועה, משור-משת ובלתי משכנעת — לראות אור.

בתוך יערה-עד של ציטוטים, שבהם ממלא יזהר את תורתו, הוא ערוך ניסיונות לאתר את הקלסטרון הארעי של הקורא תוך שהוא מדגלג בין ז'אן פול סארטר לאין רוב-גרנייה, שקלובסקי, וזאת מבלי שיעלה בידו להפעיל על עץ יומרותיו, ולגלות את אותו קלסטרון ארעי של ה"קורא.

ממגדלי-הספרות יורד יזהר, בתחושת רוממות-אל בגרונו, למעמקי תוכניות-לימודים בספרות, כשהוא ממשיך להטביע עצמו בים המילים שאותו קיבץ בסיפורו, ומזכיר את אותו לווייתן, שפלט צואתו בשערי הנמל וחסם את האיונות העוגנות על מחויתו. כך חוסם וסותם יזהר לפני קוראי תורתו פתח, או צוהר קל, להבנת המעט שיש לו לומר, מעט, שאותו הוא אומר בעוצמות בלתי חדלות של מילים וציטוטים.

מערכת מושגיו-מונחיו של יזהר על ספרות, כתיבתה, הבנתה, פיענוחה, קהל הצרכנים שלה, מעמדה בתרבות, שקיעתה כתוצאה משיטה פוליטית (שיזהר היה אחת מהאצבעות שתמכו בה בעירורו בימי שבחו בכנסת) היא מערכת מנותקת לחלוטין מן המציאות התרבותית הישראלית. יזהר מציג, באחת מהמסקנות היחידות של סיפורו, את קהל צרכני הספרות במדינת-ישראל כעדת מטומטמים שהאיולת גוטפת מאונזיהם, עדה שרק בזכות המיגדלור העיוני שמציג להם יזהר ב"תורתו" תבוא לה השמועה.

החלק השני של לקרוא סיפור מציג את יזהר, "התיאורטיקן" ערום ועריה, שהרי המושג "קריאה פשוטה" שאותו הוא מנסה לרומם אינו עומד במבחן ההוכחה.

על כל חסרונות יצירתו העיונית של יזהר מאפיל החיסרון הבולט מכולם, והוא השיעמוס וחוסר-העניין שסיפורו לקרוא סיפור מביא על הקורא. על עטיפת הספר הוסיפה הוצאת עם עובד, בהשראתו או שלא בהשראתו של יזהר, כי מדובר ב"ספר פרובוקטיבי וסתר-מסמכות, שגם" תב מתוך נגיעה אישית ועל-סמך התנסות אישית". אלא שלא דוברים ולא פרובוקצ'יות. הפרובוקציה היחידה והמשתרעת על פני 700 וכמה עמודי לקרוא סיפור, היא פרובוקציה להגיון הצרוף ולאבחנה הספיר-רתית הנבונה. באשר להתנסות אישית ניתן לכנות כך את מה שהעסיק את יזהר במשך שנים רבות של עקרות-ספרותיות, שהוציאה לאור המציאות התרבותית של ישראל 1982 את התורה החלולה והבלתי משכנעת הזאת. שנים הילך אימים בשדה הספרות והביקורת הישראלים סיפור אותו ספר עיוני רבי-חשיבות שבו עוסק ס' יזהר, אלא שההר ילד עכבר בן 735 עמודים.

לא ברור מדוע מצאה לנכון הוצאת עם עובד, שהיא הוצאה ציבורית, לפרסם ספר זה, כפורמאט המעניק לו סמכות רבה, שחיבור רעוע, בלתי-מוסמך ובלתי-משכנע זה — אינו ראוי לה. מעבר לכל אלה,

ספרים קטנים למאה העשרים ואחת

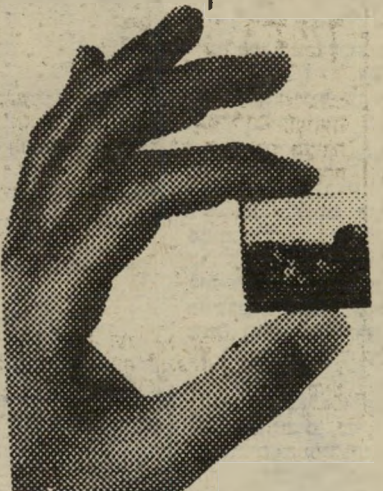
חידוש

500 שנות ספר, והם יימכרו בחלקם בציפוי עור ומיסגרות זהב.

לשנת מומחים, יהיה הונספר חלק מהפכת מחשבים שתרחש בעולם בין השנים 1983 ו-1990, שבמהלכה יגוע הספר במתכונתו הקיימת. יחד עם זאת טוענים מומחים, כי המצאת הונספרים תביא להת-עוררות חסרת-תקדים בקריאת ספרים, שהרי בכל חידוש קיים הקסם, התורם להגדלת כמיות הפצתו.

במקביל לונספרים, ניתן יהיה באותם מסופים מיוחדים להתקשר, באמצעות כבלי-טלוויזיה ומיקרוגל, למאגרי מידע ממוחש-בים וספריות ממוחשבות, ומרכיב זה יעלה את ערכו של הונספר.

גודלו של הונספר יהיה כחמישה סנטימטרים (ראו: גלופה) ואת ארון-הספרים (או ארון-הונספרים) יהיה ניתן להתחזק במגירה.

ננספר (מיקרובווק) ארון במגירה

בארצות-הברית מתכננים בימים אלה מהפכה תרבותית, שתשיע על תרבות הקריאה והספר, ותוליך אותנו אל המאה ה-21.

הכוונה היא להפכת המיקרובווק (ננספרים) שיחליפו את ספרי הגייר, מחיריהם של הונספרים יהיה כ-20 סנט לספר בגודל ממוצע, ותנויות-הספרים ייעלמו מהמפה בשל הקשר הישיר שיהיה בין הקוראים ובין המו"לים, תחילה דרך הדואר ומאוחר יותר באמצעות טלוויזיות-כבל או מערכות מיקרוגל.

לשם קריאת הונספרים יהיה צורך במסוף מיוחד, עם מסך שיהיה בגודל עמוד ממוצע של ספר. עבור קוראים האוהבים לקרוא במיטותיהם יהיה מסוף ומסך מיוחדים, שיותאמו לתנאי הקריאה במיטה. מסופי הקריאה ישמרו על התרבות החזותית של